

Bogey

(retrat en blanc i negre)

Antoni Figuera

Era baixet, la veritat és que era baixet. Tot i que ell va fer tot el que va poder -comens ho recorda al començament d'*El sueño eterno*. També és cert, però, que la seva eternament ruada gavadina i el seu capell calat fins als ulls contribuïa amb freqüència a disimu-

lar-ho. Això mateix: era baixet, gairebé tant com James Cagney, aquella força desfermada de la natura feta actor. No tant com Alan Ladd, que sabia fer de les limitacions, virtut. I al cap i a la fi, què importa això si la veritadera alçada d'un home es mesura per la seva estatura moral: la de l'actor, la del personatge! I els especta-

dors vàrem saber sempre que no era precisament coratge moral el que li mancava, independentment que es trobàs a una banda de la llei o altra. En veure'ls a la pantalla no teníem cap dubte: quan entrava en camp, eren ells els qui, a partir d'aquest moment i sense escarafalls, passaven a controlar la situació fos quina fos.

James Cagney era pur nervi, cent mil volts d'energia en perpètua tensió sempre a punt d'esclatar que arrasava tot el que se li posava per davant. Pel que fa a Alan Ladd molts mantindran la teoria que va ser un actor mediocre (cosa que mai he cregut, tot i que hagués intervingut en pèsimes pel·lícules). I aquí teniu *Shane* o *El cuervo* o *La llave de cristal* per desmentir-ho. O un modèlic *gran Gatsby* -film-, per cert, que no s'ha estrenat mai a Espanya-, segons les cròniques de l'època. O el seu antològic comiat -del cine i de la vida- en el paper de Nevada Smith en un modest, però sumptuós, melodrama d'Edward Dmytryk: *Los insaciables* (molt superior al mateix personatge que va fer Steve MacQueen a *Nevada Smith* de Henry Hataway).

Sí: per descomptat que Humphrey Bogart va pertànyer a l'estirp dels baixets. I què?... ¿Com no sentir el més gran dels respectes cap a qui amb veu ennassada de bevedor empedreit i ficat dins la pell de Charlie Alnutt (duplicant la nacionalitat de gató al Rick's American Bar de *Casablanca*) li amolla a boca de canó a una pusil·lànim i puritana Katharine Hepburn a *La reina de Àfrica*: "El que odii més del món són les sangoneres"? Com no sentir respecte per qui no en tenia pels qui no bevien?

Bogart va ser un actor i no una estrella en una època que a Hollywood -a diferència d'ara- es podia ser estrella sense deixar de ser actor. Actor no sempre convincent, a parer meu -¿que n'hi ha cap, fins i tot entre els més grans, que pugui presumir d'haver-ho estat sempre al cent per cent?-, i potser per això encara més entranyable i amb el botí d'un considerable grapat de memorables interpretacions. Passa, però, que, les que a un li agraden particularment més, a d'altres no els agraden. I a la inversa, que ja va bé, perquè segur que qui va dir -el mateix Bogart- "sigui el que sigui, oposa't", fugiria de les unanimitats.

Sóc de l'opinió que Bogart no estava dotat per expressar la mesquinesa o la cobdícia en estat pur: per això no em

convenç la seva interpretació a *El tesoro de Sierra Madre*. Tampoc la bogeria: d'aquí que em sembli passat de rosca el seu personatge d'*El motín del Caine*, mediocre film d'Edward Dmytryk. També ho pens d'algunes de les seves primeres pel·lícules: James Cagney se'l "menjava" -interpretativament parlant- a totes les escenes en què apareixien junts a l'excel·lent *Los violentos años 20* de Raoul Walsh.

Bogart sí que estava dotat - i de quina manera!- per expressar sentiments com l'escepticisme i l'amargor gens autocompassius, el cinisme intel·ligent i lúcid, la malencònica assumpció de la renúncia i la derrota: aspectes que es varen prefigurar gradualment en el Duke Mantee d'*El bosque petrificado* d'Archie L. Mayo i en el Roy Earle d'*El último refugio* de Raoul Walsh.

¿I què podem dir de les memorables interpretacions com a Sam Spade i Philip Marlowe a *El balcón maltés* i *El sueño eterno* de John Huston i Howard Hawks respectivament? (Només el Philip Marlowe recreat genialment molts d'anys més tard per un Robert Mitchum en estat de gràcia, a la injustament minusvalorada *Adiós, muñeca* de Dick Richards, se'l podria equiparar i potser superar-lo. Tot i que es tracti d'un altre Marlowe, més envellit i crepuscular, un Marlowe "triste, solitario y final", per dir-ho amb paraules d'Osvaldo Soriano.)

¿I com oblidarem la seva commovedora composició del guionista Dixon Steele, sempre al límit de la crispació més tensa, empès a l'autodestrucció per la violència del seu caràcter, esforçadament redimit per una incomparable Gloria Grahame a l'esplèndida *En un lugar solitario* de Nicholas Ray? ¿O de la també omnicompreensiva i distanciada composició de director de cine, rememorant sota la pluja i davant la seva tomba, al llarg d'un prolongadíssim *flash-back* mortuori, la vida de la ballarina espanyola María Vargas esclafada pels bastards somnis de cel.luloide del segle, a *La condesa descalza* de Mankiewicz? (Per cert: el personatge de Bogart

avança el que anys després incorporarà William Holden a *Fedora* de Billy Wilder).

De les seves interpretacions meravelloses al costat de Lauren Bacall no es pot dir res que no s'hagi dit ja. Es tracta no només -sobretot en els casos de *Tener y no tener* i *El sueño eterno*- de dues obres de ficció, sinó de dos impagables documents a l'entorn del naixement d'una passió amorosa -dins la pantalla i fora- puntuada per un encadenament de diàlegs -autèntiques ràfegues de metralleta-, que es troben entre els més mordaços i carregats de doble sentit de tota la història del cine.

¿I què resta per argumentar davant del Rick Blaine de *Casablanca*, llevat de recordar que aquest "solitari solidari" serà el més rematat exponent d'heroï camusità -estranger arreu a favor de les causes perdudes- que la cultura del segle XX hagi brindat? ¿O davant de l'impagable Charlie Alnutt de *La reina de Àfrica*, el to i esperit saludablement hustonià de la qual va ser revisitat amb notable perspicàcia a la dècada del 80 pel Clint Eastwood de *Cazador blanco, corazón negro*? També en cine està comprovat que les coses més clàssiques de la modernitat es nodreixen inequívocament del més modern de la tradició.

Per acabar, i a la manera d'homenatge, unes paraules extretes del bellíssim llibre de Manolo Marín *Humphrey Bogart*, avui un autèntic incunable per introbable: "Bogart va morir dia 14 de gener de 1957. I les seves cares ferestes, els gestos insolents, les bravejades, les mirades interrogants, les agres rialles satisfetes, les xuclades de cigarreta, les expressions de mesurar el valor de l'al.lota o de l'enemic, els ajusts de camisa i calçons per prim, la seva carrera, l'autenticitat, la seva feina ens pertanyen, perquè en aquesta vida més de la meitat de les coses són per qui les té, però la resta és pels qui les sabem apreciar." □